

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra Udsigt over Verdens-Krøniken fornemmelig i det Lutherske Tidsrum

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Grundtvigs værker", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 412. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/catalog/gv-1817_309A-txt-shoot-idm10041/facsimile.pdf (tilgået 08. maj 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

mation), som han vel sandt sig for svag til at udføre, men kunde dog hverken unblade at ønske, eller for sin Samvittigheds Skyld offentlig at bevære og skildre.

Denne ved mange Omstændigheder født 1635 mærkelige Mand var Phillip Jakob Spener fra Ellas, først Præst i Frankfurt ved Main, siden døde Dver-Hofpræst i Sachsen, og endelig Provest i 1705 Berlin. Allerede i Frankfurt havde han begyndt at holde gudelige Aftenlæsninger med allehaande Folk, hvor enhver kunde sige sin Mening om opbyggelige Ting, og at dette Indfald var i Tidens Svag, saae man af Bispedet, der paa saamange Steder vandt. Han havde ogsaa med en nye Udgave af Johan Arnds sande Christendom laet 1675 trykke en Fortale, fuld af sagte Klagemaal over Tidens, men især Høiskolernes og Præstefabets Fordærvelse, og af fromme Vnster om Forbedring, som han meende, kunde iværksættes ved en ny Brug af Bibelen, som en gudelig Andagtsbog, ved at gienfæde Studenterne, isædenfor at gjøre dem lærde, forbydte Høiskolerne, og oversat, ved Siden af Kirken, at indrette Forsamlinger, hvor enhver, ligesom i de apostoliske Menigheder, kunde føre Ordet og udøve det aandelige Præstebomme, der tilkom alle Christne. I Vovrigt trostede han Tiden og sig selv med Haab om bedre Tider, der skulde komme paa overnaturlig Maade. Man ser let, at slige Taler skulde ikke udrette Stort, man streeb saa smaat om, hvor-

vidt Gjenfædelse var Præsten, som Ordet s Tjener, nødvendig, et Spørgsmaal Christus og Paulus har bebaaret med Nei, og om Høiskolernes Rytte, der naturligtvis beroede paa, hvordan Selskabet var, saa efteral Sandsynlighed var hele Følgen blevet et tydt Kvæstrie, dersom ikke Gud, ved særdeles Omstændigheder, havde sat dem der meende det bedst i et vist selskabeligt Forhold, og i en Stilling, der gav deres Virksomhed en Retning, som ikke laae i deres Plan. Dette synes først at skulde skee i Sachsen, hvor Spener kom paa en høj Post i Kirken, og Lybekkeren August Herman Franke, som havde været i hans Huus, begyndte med to andre Magistre i Leipzig at holde tydske Forelæsninger over det Ny Testamente. Dog, heraf kom 1679 ikke syndeligt ud; thi Spener var ingen Mand til at staa for Styret, og Magistrene holdt kun gudelige Forsamlinger efter Speners Maade, under Stin af Forelæsninger, som ophidsede baade Præster og Professorer, og holdt Folk fra Kirke, Noget, hoori vist de sædvanlige Prædikener og Forelæsninger havde megen Skyld, men derfor bliver det lige sandt, at dovne Studenter finde det herligt at blive klogere med Læ og lade Bøgerne ligge, og at mange Folk baade finde det moersomt selv at snakke med i Kirken, og herligt at være klogere end Præsten, uden at det derfor er bedre, og det skulde Magistrene vist. Paa samme Tid soldt Spener i Unaaede, fordi

han straffede Kurfyrstens Bevnet, efter nogen Stritten maatte Magistrerne forlade Leipzig, og 1691. Alt syntes tabt, men samme Aar kaldtes Spe-
ner til Berlin, hvor han havde Indflydelse nok til, paa en ny Høiskole i Halle, at faae det theologiske Facultet besat efter sit Hoved; med Franke, en anden af sine Huusfolk Breithaupt, og Anton som var med i Leipzig.

Dog, før vi gaae videre, maae vi nødvendig lase et Blik paa Stiftelsen af den ny Høiskole, og det er ikke Tingens men Mankundighedens Skyld, naar ikke selv Blikket bliver mærkværdigt. Et Universitets Stiftelse er egentlig aldrig en Smaating i Verdens = Krøniken; om det end er en saadan i sig selv, men naar det udspringer af Tidens Trang, bliver Ruben for en udjaget Bisværn, der har Nyt i Sinde, da er det en mærkværdig Ting, og her, hvor det synes at gjælde om, enten Sachsen skulde beholde eller miste den evangeliske Kirkes Høiskole, er Sagen af yderste Vigtighed. Først maae vi gjøre den almindelige Bemærkning, at Høiskolerne hidindtil, ligesaa lidt som Videnskaberne, have avlet, men kun som Modfætning foranlediget hinanden, og det af den siensynlige Grund, at ethvert Universitet, der betragter sig som et almeent = videnskabeligt Samsund, maa, ligesom hvert Videnskab, ønske at være det eneste, da det ellers kun er et Brud = Stykke. Forfølge vi derfor Rækken af de mærkeligste Universiteter:

